

PWN-Brief

Pastoraat voor woonwagenebewoners, Sinti en Roma in Nederland

Emmaplein 19 C, 5211 VZ 's-Hertogenbosch

Nummer 38, januari 2019

Themanummer Alledaags geloof

Kapelletje in Emmen

Inhoud

- Kind in de kribbe / 2
- Vrome mensen zijn meestal niet eenzaam / 2
- Inleiding Alledaags geloof / 3
- Thema Landdag PWN 4 oktober 2018 / 3
- Vier reacties op het thema / 5
- Alledaags geloof is geloof van iedere dag / 5
- Hoe sterk is de verborgen aanwezigheid van God in ons geloof? / 8
- Acht verhaaltjes / 8
- Dagelijkse gebeden in het Romanes / 12
- Inzegening Maria kapel in Emmen / 14
- Maria bidt voor en met ons / 16
- Jan Willem Horstman over de kapel in Emmen / 15
- Woonwagene devotie-gebedskaart / 16
- Vredewensen / 16

Van dag tot dag...

Jan van der Zandt, landelijk woonwagenpastor

Uit Samen! JRG.5 NR.6-2003

Kerstmis is voor mij Zijn feest

Kerstmis. We vieren de geboorte van Jezus van Nazareth te Bethlehem, tweeduizend jaar geleden. Wat betekent Hij in het leven van alledag? Hoe denkt men over Hem?

De reiziger die ik ontmoet verkoopt werkkleding en staat klaar om de boer op te gaan.

Bij dezelfde God uitkomen

"Jezus? Ik geloof in Jezus die God is. Hij leidt mij langs de wegen die ik ga. Elke dag als ik in de auto op weg ben naar klanten bid ik tot Hem. Nee, niet voor mezelf om bijvoorbeeld een goede handelsopbrengst, dat vind ik egoïstisch. Ik vraag Hem goedgezind te zijn voor de familie, de man of vrouw die ik zo dadelijk zal ontmoeten. Dat ze gezond en gelukkig mogen zijn, want achter de deuren waar ik aanbel is vaak veel leed verscholen. Ik ontmoet mensen van alle soorten religies. De ene is star en streng, de andere vriendelijk en vrolijk. Ik ben katholiek, maar ik kan met iedereen praten. Vaak gaat het over Hem, zeker hier op de Veluwe.

Steeds komen we weer bij diezelfde God uit. Interessant is dat. Natuurlijk zijn er verschillende manieren waarop men het geloof beleeft, maar dat maakt het juist zo boeiend.

Hij vroeg mij om een medaille

Een zwaar zieke vriend, die ik als klant had leren kennen, vroeg mij om een medaille. Aan mij! Niet te geloven, hè, terwijl ik maar een gewone handelaar en woonwagenbewoner ben. Al moest ik er de hele wereld voor afreizen, die medaille zou er komen. Niet lang daarna reed ik langs een kerk in Oudenbosch, Noord-Brabant; je weet wel: die namaak-Sint-Pieter. Daar kocht ik er eentje. Het was nog een hele opgave om hem gewijd te krijgen, want pastoors zijn tegenwoordig dun gezaaid. Maar het lukte, waarna ik hem aan mijn vriend gaf. Hij was als een kind zo blij, en ik niet minder om wat ik voor hem had kunnen betekenen. Later hoorde ik dat hij met die medaille in zijn hand was overleden.

Handel en wandel ver te boven

Kijk, dat is nou geloof. Het gaat je handel en wandel ver te boven, en toch zit het in je. Het doet wonderen als je het niet voor jezelf houdt. Zoals dat Kind in de kribbe. Dat lag in die afgelegen stal niet voor zichzelf, nee, voor alle mensen van alle tijden. Je gelooft het, of niet. Mijn hart heeft Hij in ieder geval gestolen. Voor mij is Zijn missie geslaagd. Kerstmis is voor mij Zijn feest. Nou, pater, ik ga maar weer eens verder met mijn werk. Een zalig kerstfeest, hè?"

Vrome mensen zijn meestal niet eenzaam

Mensen die devotieel zijn ingesteld zitten gewoonlijk niet bij de pakken neer en zijn niet eenzaam ook al zijn ze alleen. Zij zoeken in het dagelijks leven de verbinding met het heilige of zoals ze vaak zeggen met Boven. Zij voelen zich daardoor sterk, geborgen en veilig en zijn waakzaam. Het devotieel houden zij ook niet voor zichzelf en kunnen hun vroomheid spontaan delen met en inzetten voor belangstellenden. Hun geloof en vertrouwen is aanstekelijk en een voorbeeld voor anderen.

JvdZ

Inleiding Alledaags Geloof

Op de jaarlijkse landdag van het PWN op 4 oktober 2018 in 's-Hertogenbosch geeft Professor Hans Geybels, hoogleraar aan de Faculteit Theologie en Religiewetenschappen Leuven, een dynamische lezing over het alledaags geloof. Hij stelt dat de studie van het volksdevotie tegenwoordig neutraler wordt aangeduid met de benaming "alledaags geloof". Hij zegt: 'Het fenomeen van het alledaags geloof valt moeilijk te definiëren, daar het afspeelt op het niveau van het alledaags leven, ongeacht de sociale klasse.'

Hans Geybels

De professor voerde de deelnemers op een levendige wijze door de theorieën, kerkelijke spanningen, ontwikkelingen, gevaren en verhoudingen van geloof en bijgeloof, over dit onderwerp.

De rode geloofsdraad

Het onderwerp boeide de 32 deelnemers van deze landdag. In de pastorale zorg voor woonwagenbewoners voor Sinti en Roma is het alledaags geloof heel normaal. Het is de rode draad in de geloofsbeleving.

*Om een indruk te krijgen van dat alledaags geloof/ volksdevotie geven wij enkele gebruiken en handelingen weer als uiting van dit geloof
We denken dan aan de Mariaverering, het zegenen van woonwagens/huizen en voorwerpen.*

Het dragen van een medaille, van het kruisje en het opsteken van een kaarsje.

De rituele rond de overledene, de begrafenis en het bijhouden en opsieren van de graven.

Zegeningen en gebeden

Het zegenen van mensen en woonwagens/huizen. Vaak gebeurt dit bij gelegenheid van het niet goed kunnen slapen als gevolg van het zich belaagd voelen door demonen/duivels of vreemde geluiden in de nacht of de onrust die men voelt bij nare 'verschijningen' en dromen.

De verzoeken aan de priester, pastoor in de parochie, de pater, religieuzen in het klooster om te bidden in moeilijke levensomstandigheden.

Heilige beeldjes, prentjes en devotionalia

Het plaatsen van een Mariagrot bij de woonwagen of soms zelfs een kapelletje: het symboliseert de beschermende aanwezigheid van het heilige in hun midden.

Mariagrot Soesterberg

Zoals ook het plaatsen van beeldjes en prenten in de woonwagen die bewoners herinneren aan de favoriete heiligen bijvoorbeeld de heilige Maria, de heilige Jozef, de heilige Antonius, het Heilig Hart van Jezus. Of het beeldje van de heilige Christoffel, de patroon van de reizigers, en het dragen van de sleutelhanger met de medaille van de heilige of de plaatsing daarvan op het dashboard in de auto om bescherming en veiligheid af te roepen onderweg.

Christoffel

Het dragen van een rozenkrans en medaille om Maria en andere heiligen te vragen om sterkte vooral in tijden van spanningen, bij moeilijke beslissingen, bij ziekte, bij bijzondere levens momenten. Zich vertrouwt voelen met de rozenkrans, of een medaille als bijzondere sieraad.

Het zetten van een tatoeage van Onze Lieve Vrouw.

Kaarsen opsteken, op bedevaart en veelvuldige kerkhofbezoek

Het ontsteken van een novene kaars die negen dagen blijft branden voor een wens om weer gezond te

worden, om te slagen in het werk of bij een examen of om levens en geestkracht in moeilijke omstandigheden of voor de zielenrust van een overledene.

Het samen op bedevaart gaan, het bidden van een kruisweg en onderdompeling in de Baden in Lourdes. Het offeren van muntgeld of andere bezittingen ter verkrijgen van hulp en kracht.

Het veelvuldige kerkhofbezoek vanwege het overlijden van een zeer dierbare om daardoor rust te vinden in een soms langdurige, onrustige en intensieve rouwperiode.

Danktegel, bloemen

Het plaatsen van een gedenk- wens of danktegeltje op een bedevaartplaats. Het hangen van een kruisje of schelp in de kerk bij gelegenheid van de begrafenis en bij het toedienen van het sacrament van het doopsel.

Het leggen van kransen en bloemstukken op kerkhoven en gedenkplaatsen als teken van troost, respect en verbondenheid.

Het zetten van bloemen bij het Mariabeeld en het dragen van blauwe kleding ter ere van Maria.

De bijbel

Het bij zich dragen van het woord van God, als bijbel of digitaal in de telefoon, om daarmee, op reis, bescherming en wijsheid te vinden en de geheimen van God te leren kennen in het dagelijks leven.

De alledaagse-geloof-uitingen zijn veelvuldig aanwezig en de kinderen groeien er mee op en nemen de belevingen van hun ouders over.

Vier reacties op het thema

Hierbij geven wij enkele reacties van de deelnemers op de inleiding van professor Hans Gejbels.

1. Alledaags geloof is geloof van elke dag

Onder de 32 deelnemers van de landdag waren ook woonwageneigenaren, Roma en Sinti die luisterden naar de lezing van professor Hans Gejbels. Wij vroegen naar hun bevindingen.

Enkele onder hen reageerde met het volgende verhaal. Ze keken namelijk verder en wel naar de kern van waar het bij de uiterlijke devoties om gaat. De invloed van het geloof in Jezus in het dagelijkse leven. *Zij vertelde samen met hem, haar man, het volgende:* 'De lezing ging over alledaags geloof maar ik hoorde daar niets over zeggen. Ik hoorde niet zeggen over wat ik denk dat het alledaags geloof inhoudt. Wat is de achtergrond en de bedoeling van de devotie?'

Jezus het voorbeeld

'Alledaags geloof is voor mij de manier hoe we elke dag met elkaar omgaan. Jezus was daar een voorbeeld van. Elke dag dat hij bij ons op aarde was, zo lezen wij in de bijbel, ging hij rond om mensen te helpen, zieken te genezen, duivels uit te drijven, kinderen te zegenen, arme mensen een hand toe te steken en bange mensen aan te raken en rustig te maken en ga zo maar door. Hij liet ons zien hoe we elke dag moeten geloven. Hij bracht mensen samen om hen te vertellen hoe wij dat ook dienen te doen. En in de bijbel staat dat hij dagelijks vele mensen samenbracht.

Mensen hingen aan zijn lippen

Mensen wilden graag horen hoe ze van elkaar dienen te houden en hoe ze met elkaar moesten omgaan. Velen waren de weg van het alledaagse geloof kwijt en werden onderdrukt door de godsdienstige leiders. Want zij verkondigden alleen theorieën maar in de praktijk buiten zij mensen uit en legden hen zware lasten op. Zij dachten dat dat de ware godsdienst was en dat ze zo de wil van God deden. De synagogen stroomden vol met mensen die aan Jezus lippen hingen en ze liepen weg van de toenmalige voorgangers. En deze voorgangers werden heel jaloers en afgunstig op Jezus omdat Jezus heel praktisch en echt

was. Hij verkondigde het geloof in God met een groot hart voor mensen.

Jezus houdt van mensen.

God liet door Jezus zien hoe hij van de mensen hield, wat liefde betekent. Hij heeft zelfs zijn leven gegeven om de mensen te redden. Je ziet het ook in onze tijd. Als in de kerken niet meer gesproken wordt over de liefde dan lopen de kerken leeg. Als de mensen in de kerk weer iets zouden horen hoe je in deze tijd van elkaar kunt houden dan worden ze weer nieuwsgierig in die blijde boodschap.

Twee keer gedoopt

Ik ben twee keer gedoopt. Eén keer als baby voor de katholieke kerk en één keer toen ik zestien was voor een andere godsdienst. Ik ben nu weer katholiek omdat ik vind dat de katholieke kerk de hele bijbel verkondigt en niet alleen de mooie stukken eruit haalt die mensen voor zich zelf graag horen. En als je over

Beeld van Onze Lieve Vrouw in 't Zand te Roermond tijdens de Sinti-bedeveert

God praat in de kerk moet je dat ook buiten de kerk in praktijk brengen. Dat miste ik wel. In het andere geloof probeerden de predikanten wonderen te doen om indruk te maken en lokten valse getuigenissen uit. Ze deden beloften die niet konden worden waargemaakt. Dan was er ook geen respect voor de moeder van Jezus. Ik hou van mijn moeder zoals ook Jezus van zijn moeder hield. In het andere geloof wilden ze weinig over Maria horen en over de liefde voor haar. Dat vond ik een groot gemis.

Arme mensen helpen

Laatst hebben we een gesprek gehad op facebook met een Roma jongen van eenentwintig. Het gesprek begon 's avonds tot in de vroege morgen en hij wilde over zijn verdriet praten. Hij had zijn vader en moeder kwijtgeraakt. Hij kwam uit een grote rijke familie. Maar toen hij alleen stond is hij in een kleine oude caravan beland waar zelfs geen handdoek was om zich er mee af te drogen. Hij was rijk geweest maar de familie om hem heen was arm van hart. God geeft mensen de gelegenheid om in het leven rijk te worden met de bedoeling om armen te helpen en niet om de rijkdom voor zichzelf te houden. We moeten daarom altijd de deur open zetten voor arme mensen, voor de mensen die niets hebben en op straat zwerven. Onder de armen kunnen engelen zijn die God gestuurd heeft. Daarom mogen we nooit arme mensen in het dagelijks leven afwijzen. Jezus zelf vertelt in het evangelie het verhaal van Lazarus en de rijke man die in de hel beland als voorbeeld.

Het geloof niet verliezen

In het dagelijks leven gaan wij niet op zondag naar de kerk. Wel op de grote feestdagen zoals Pasen en Kerstmis. Met Pasen uit respect voor Jezus. Hij is iemand die voor mij zijn leven heeft gegeven. Hij is een en al liefde. En daarom is hij God. Want waar liefde is daar is God. En ook met Kerst omdat de liefde onder de mensen is gekomen, onder alle volken van alle tijden en van alle landen. Hij woont nu onder ons en we kunnen hem niet meer voor de gek houden. Wij zien hem niet want hij is naar de hemel gegaan maar zijn geest leeft onder ons en leeft in ons verder. Zoals mijn vader en mijn kind zijn overleden maar hun geest in de hemel is en in ons verder leeft. Het lichaam is weg maar de geest is bij ons en kan niet meer overlijden.

Dat geloof ik en daar ben ik zeker van omdat Hij dat heeft gezegd. Dat geloof, die zekerheid, zijn veel mensen kwijtgeraakt. Toen ik mijn kind ben kwijtgeraakt ben ik heel boos geweest zelfs hysterisch. Ik heb op God gescholden. Mijn kind heeft nooit iemand kwaad gedaan. Ze was puur. En puur bij God. Ik moest mijn kind kwijt raken om verstand en kracht te krijgen om opnieuw voor anderen te leven en om voor medemensen door het vuur te kunnen gaan.

Vertrouwen in de pastoor kwijt geraakt

Eerst had ik geen kracht meer. Het was alsof ik alles had kwijtgeraakt. Een hulpverlener kwam langs want mijn ander kind ging niet meer naar school omdat wij steeds in het ziekenhuis moesten zijn en we het kind meenamen. Zij verwees ons naar een ander hulpverlener van de school waar mijn man vroeger op had gezeten. Hij was iemand die zelf heel gelovig was en de pastoors van de kerk goed kende. In hem vonden we het verloren vertrouwen in het leven weer terug. Want in het ziekenhuis toen ons kind kwam te overlijden waren wij ook het vertrouwen in de kerk en de pastoor kwijt geraakt. Dat kwam omdat, toen ik de pastoor in het ziekenhuis heel erg nodig had, hij zei dat hij geen tijd had voor ons. Dat waren slechte ervaringen. Hoe kun je nu zeggen tegen iemand wiens kind overlijdt dat je geen tijd voor hem hebt?

De hulpverlener hielp

De hulpverlener luisterde heel goed naar ons en nam alle tijd. Onze zoon was toen drie en een half jaar. Hij had epilepsie aanvallen gekregen van alle spanningen en ongeregeldheden die wij moesten ondergaan. Kinderen op zo'n leeftijd kijken naar je en zien je huilen en vol spanningen zitten. Dat doet wat met hen. De hulpverlener zorgde ervoor dat de kinderen weer naar een goede school gingen waar hij met zijn eigen zoon goede ervaringen had. Van de ene kant vonden we dat fijn van de andere kant maakte het ons angstig dat de kinderen, als wij ze niet bij ons hielden, iets zouden kunnen overkomen. De directeur van de school begreep onze gevoelens en hij kwam persoonlijk onze zoon ophalen en weer thuis brengen. Dat was heel lief van hem en gaf ons vertrouwen. De hulpverlener bleef bij ons komen en hij kon soms heel hard zijn maar liet ons niet vallen en bleef in gesprek. Hij had zelf veel meegemaakt en wij

vertrouwen hem omdat hij ook een voorbeeld voor ons was. Hij liep met ons mee in het dagelijks leven en begeleidde ons stapje voor stapje uit het diepe dal!

Een kaarsje opsteken

Als wij een kaarsje opsteken dan maken wij een vuurtje aan om de aandacht van God of Maria of een andere heilige te vragen. Als wij het kaarsje opgestoken hebben maken we een kruisteken of een kniebuiging als een groet naar God en het begin van ons gebed. In het gebed vertellen wij in stilte het verhaal waarom wij de aandacht vragen en sluiten af met de vraag ons te helpen en om dank je wel te zeggen voor de nog te ontvangen weldaden. V.M.

2. Elkaar ruimte geven in het geloof

Interessant vond ik dat de professor vertelde hoe hij zelf in het alledaags geloof en leven staat. Hij vertelde dat zij in hun gezin, vrouw en kinderen, goed naar elkaar luisterden. Dat zij de tijd namen om samen het dagelijks leven te bespreken en hoe ze in het leven stonden. Dat ze benieuwd waren hoe

de opgroeiende kinderen het leven beleefden en samen ideeën en verschillen deelden. Dat ze ook in het geloof hun eigen weg zochten en zich in de kerk, parochie waaraan zij verbonden waren, zich thuis voelden. Dat zij andere opvattingen en religies niet afkraakten maar dat zij openstonden voor het goede in een ander geloof. Ze zijn er van overtuigd dat je niemand dient af wijzen en zegt dat je eigen geloof het beste is; dat je elkaar ruimte geeft in het leven.

Ik zelf kom wekelijks bij mensen in de woonwagens over de vloer. Ik voel me wel thuis bij de opvattingen van de spreker om steeds goed naar anderen te blijven luisteren. Mensen in de woonwagens hebben toch een ander leven dan de burgerbevolking. En ze staan vaak anders in het geloof. Hun manier van leven botst nogal eens met het leven van de doorsnee burger. Zij zijn allemaal op een of andere manier gehecht aan het geloof in Maria. Zij zien Maria als de moeder van God. Vroeger hoorden zij dat God de mensen straft. Ze zeggen zelf dat zij niet altijd lieverdjes zijn, maar dat ze bidden tot Maria opdat zij helpt te bidden om voor de angsten en de gevaren van het leven te worden beschermd. Velen dragen daarom soms een rozenkrans af hebben een rozenkrans aan de muur hangen in de slaapkamer. Het heilige geeft rust en vrede. Het zien van de rozenkrans, een beeldje, een kaarsje, een heilig prentje roept hen op waakzaam te zijn. Ze bidden dat de hemel over hen en hun gezondheid waakt. P.P.

3. Ik steek in vertrouwen een kaarsje op voor iemand die ik goed ken

Ik steek een kaarsje op voor iemand die ik goed ken. Ik doe dat omdat ik door dat kaarsje met hem of haar verbonden ben en zo hem of haar geluk of beterschap of anderen goede dingen toewens.

Ik denk daarbij niet direct aan God of Maria. Maria en God hoeven daar voor mij niet bewust tussen te zitten of mijn boodschap hoeft niet over Maria of God te lopen. Mijn geestelijke verbondenheid met degenen waarvoor ik het doe is sterk genoeg om dit te kunnen doen. Mijn gevoel zegt dat. Misschien is dit het vanzelfsprekend goddelijke en mariale of het heilige wat reeds in mij zit. Je zou het woordeloos vertrouwen kunnen noemen. J.K.

Hoe sterk is de verborgen aanwezigheid van God in ons geloof?

Kleine verhalen waaruit het alledaags geloof tot uiting komt

1. Eerste communie

De eerste communie van Richella en Noa; ze doen dit samen in een kapel annex feestzaal. Met hun moeder - en ook met hun oma denk ik - hebben ze alles voorbereid. Ze hebben de werkmap 'Blijf dit doen' doorgewerkt, en de gebeden het Onzevader en het wees gegroet geleerd en Richella leest uit de bijbel het verhaal van Jezus aan de tafel van het Laatste Avondmaal. Noa, die minder goed kan lezen, kijkt toe en probeert mee te lezen.

Het verhaal

Bij de laatste voorbereiding was oma er ook bij. Samen nemen we de dienst puntsgewijs door. Bij punt vijf moeten er kaarsjes worden opgestoken; voor tante Nettie en voor oma Engeltje. Toen ik vroeg wie tante Nettie en oma Engeltje waren, kwam het hele verhaal naar boven. Als een verborgen verhaal, als de drachme uit de Bijbel. Een kostbaar geschenk dat gekoesterd werd en kracht gaf in het alledaagse leven. Richella en Noa hebben tante Nettie nooit gekend; zij is 24 jaar geleden op 42-jarige leeftijd overleden. Tante Nettie was erg ziek en ondanks dat er veel gedaan is om haar beter te maken, mocht niets meer baten. Ze werd lichamelijk zieker en zieker. Het wonderlijke was wel dat tante Nettie geestelijk helemaal gezond bleef en zij de baas bleef over haar ziekte, haar ziekte beheerste. Ze klaagde nooit, was altijd opgeruimd van aard en hielp daardoor de familie haar ziekte te accepteren en te dragen. Wanneer ze weer eens naar een dokter was geweest en slecht nieuws gekregen had - nieuws dat de familie teleurstelde - dan was het tante Nettie zelf die er altijd het beste van maakte. Haar stelregel was dat zij en de familie na slecht nieuws één dag verdrietig of somber mochten zijn, maar de volgende dag was het weer tijd om opgewekt het leven te nemen zoals het zich aandiende. 'Het leven gaat door' zei ze dan en vervolgde 'en daar moeten we maar het beste van maken'. Tante Nettie was een wonderbaarlijke vrouw.

Engel in de hemel

Na 24 jaar gaat de familie nog steeds wekelijks naar het kerkhof en zorgt voor verse bloemen op haar graf. Op het communiefeest van Richella en Noa heeft tante Nettie een plaats; vóór de familie naar de kerk gaat, wordt eerst de gang naar het kerkhof gemaakt om een bloemetje bij tante Nettie en oma Engeltje te brengen. Bloemen uit dankbaarheid voor alles wat zij voor de familie hebben betekend en nog steeds betekenen. Door het bezoeken van hun graven en het opsteken van een kaarsje tijdens de communieviering zijn zij erbij; in de kerk en op het feest. Ook de communicantjes Richella en Noa beseffen dat goed. Zij zijn met de verhalen over tante Nettie en oma Engeltje, die eigenlijk Marie heet, opgegroeid. De bijnaam oma Engeltje is afkomstig van de kinderen uit de familie. Zij noemen haar zo omdat zij nu een engel in de hemel is.

2. Blij met het beeldje

Ik ben héél blij met het beeldje dat u mij gaf en ook met uw kus erop. Een klein Mariabeeldje dat uit olijfhout gesneden is. Ik heb het gisteren rustig bekeken en wat kunstig hebben ze het gemaakt! Het lijkt op Maria en het komt ook nog eens uit Bethlehem. Ik hoef nu nergens meer heen, want ik heb een beeldje uit Bethlehem, rozenblaadjes, een rozenkrans uit Lourdes en een zakdoekje voor de nacht van mijn zusje die naar de hemel is gegaan. Dus mijn lijntje naar Boven voelt heel dichtbij. Deze krachten komen nu allemaal samen.

3. Het Heilig kaarsje

Mariabeeldje van Pater Ben Bergen msc, oud aalmoezenier van het woonwagencentrum in Apeldoorn

Als u met uw auto ergens naar toe gaat, dan moet u dat mij laten weten. Dan steek ik een kaarsje voor u op. En als u langer onderweg bent dan u heeft gedacht, moet u even bellen, dan doe ik er nog een kaarsje bij. En als ik een kaarsje heb opgestoken, dan zeg ik er een klein gebedje bij. Dan vraag ik of Hij, Boven, u beschermt terwijl u onderweg bent. Ú bent misschien geen gevaar op de weg, maar het gevaar kan ook van een ander komen. Daarom vraag ik door het Heilig kaarsje op te steken aan Boven om u te beschermen. Het kaarsje zet ik in een speciaal potje en

dat noem ik het Heiligdom. Het kaarsje steek ik aan met een aansteker die ik niet voor andere dingen gebruik; het is namelijk een heilig kaarsje.

4. Wij trouwen voor God

Ik ben katholiek en wil voor de kerk trouwen. Wij zijn allebei vrouw; mijn partner is niet katholiek, maar zij wil wel graag gedoopt worden.

Mijn vader en moeder waren katholiek en mijn opa's en oma's ook. Wij hebben in onze jeugd veel meegemaakt. Mijn vader had kinderverlamming; dat zat in de genen. Mijn oma was heel streng katholiek en wilde niet dat haar kinderen ingeënt werden tegen kinderverlamming. Toen mijn vader als kind kinderverlamming bleek te hebben, heeft mijn oma hem erg goed en liefdevol verzorgd; ze heeft hem aan haar hart gedrukt. Door de goede verzorging door mijn oma is mijn vader toch 55 jaar geworden. Ook mijn moeder was ziek; ze kreeg steeds aanvallen. Dan gooide ze alle meubels uit de wagen of ze stak zomaar iets in brand. Mijn vader zei dan dat we het moeder maar niet kwalijk moesten nemen. Het was haar ziekte die haar dit soort dingen liet doen; ze kon er zelf niets aan doen en wij konden er ook niets aan veranderen. Wij lieten haar dan ook maar begaan tijdens zo'n aanval. We zijn dus opgegroeid met een moeder die geestesziek was en met een vader die kinderverlamming had. We hebben echt verschrikkelijk veel meegemaakt. Daarom ben ik nu ook nergens meer bang voor.

Ik geloof in Boven

Ik geloof wel heel erg in Boven. Het geloof van mijn opa's en oma's en van mijn vader en moeder heb ik ook. Daarom wil ik voor God trouwen. Als dat in de parochie niet kan, dan is dat maar zo. Dan vragen we wel een pastoor die ons voor God wil trouwen. Voor de God van mijn vader en moeder en van mijn opa's en oma's. Tijdens deze dienst willen we ook een kaarsje voor hen opsteken. Op die manier zijn ze er ook bij.

5. Blijven geloven dat het goed komt

We zijn in een onveilige situatie terecht gekomen; we zijn vals beschuldigd. Zo erg zelfs dat we nu met het gezin op de vlucht zijn. Door een gevangenschap is er nu wat rust ontstaan. In deze periode van onrust en angst om ons bestaan, zoeken wij in ons gezin naar

God. Er zijn wel wat vrienden die achter ons blijven staan, maar ook zij kunnen onze angsten en onveiligheid niet oplossen. Oma vergelijkt onze situatie met de oorlog. Toen moesten mensen van haar familie onderduiken. Hoe is het mogelijk dat we in deze tijd als familie ongeveer hetzelfde moeten meemaken? We vertrouwen bijna niemand en bijna niemand durft ook met ons om te gaan. Wij zijn altijd heel gelovig geweest en we hebben altijd een grote verering voor Maria gehad. Maar nu, nu we zo gevangen zitten, is dat over. Alleen Hij en Onze Lieve Vrouw zijn nog over; alleen op Hem en Haar vertrouwen we volledig. We lezen de Bijbel en trekken ons op aan de verhalen. We steken kaarsen op in de kerk vlakbij. We proberen contact te houden met mensen uit de evangelische kerk. Zij zijn ook diepgelovig en ze kunnen ons in ons geloof sterken. Langzaam worden we wat rustiger en we blijven geloven dat het goed komt.

Wij lezen de bijbel en trekken ons op aan de verhalen. We steken kaarsen op in de kerk vlakbij.

6. Ik geloof niet meer

Tijdens de begrafenis van haar vader sprak dochter Maria een dankrede uit. Over haar vaders geloof vertelde ze dat haar vader een diep gelovig mens was en hen, zijn kinderen, in dat geloof heeft grootgebracht. Hij was voor haar de beste vader van de wereld. 'Maar' vertelde ze 'toen ik 17 jaar werd, geloofde ik van de ene op de andere dag niet meer. Ik wilde niet meer naar de kerk en kon niet meer bidden'. Met schroom vertelde ik dat aan vader en hij reageerde heel verrassend: 'Kind, dat is niet erg. Ik zal namens jou bidden en in jouw plaats naar de kerk gaan'. Dat antwoord was zo onverwacht lief en verrassend; een antwoord om nooit meer te vergeten!

7. Dubbel doopfeest

In februari werd ik gevraagd een kindje de 'thuisdoop' te geven. 'De doop in de kerk en het eigenlijke feest kwamen later wel' zo vertelde de familie mij. In januari was een zoontje geboren; het eerste kindje van een Sintivader en een burgermoeder. De vader was al wat ouder en hij kon niet wachten om het kindje te laten dopen. Het echte doopfeest zou later wel gevierd worden.

Zondag om 12 uur werd ik verwacht. De vader en alle aanwezigen waren zielsgelukkig; het huis zat vol met familie en vrienden. Het bier liet zich smaken en het eten was al bereid. Te midden van alle bedrijvigheid lag de kleine baby; alom bewonderd. Het dopen was heel indrukwekkend en spontaan; een heilig gebeuren in het alledaagse leven.

In de nazomer vond de kerkelijke doop plaats en het babyjongetje beleefde het ritueel helemaal mee. En alle handelingen werden ook intens gevolgd door de 60 aanwezigen.

Kapel in 't Zand

Gekozen was voor de kapel in 't Zand in Roermond. Opa, die inmiddels enkele jaren geleden is overleden, beschouwde deze kapel als zijn favoriete kerk. Sterker nog, er was voor hem eigenlijk maar één kerk en dat was de kapel in 't Zand. Hij kwam daar regelmatig om een kaarsje op steken en heilig water te halen. In de gang van de kapel zijn ook verschillende tegeltjes met dank- en wenssteksten van de familie. Telkens als hij daar kwam, werd ook even naar de tegeltjes gezocht en een gebedje uitgesproken. Zo ook na deze doop. Voor groot en klein werd een kaarsje aangestoken - net als opa altijd deed - en het heilig water uit de kraan werd in een flacon meegenomen.

Het baby'tje werd vandaag ingewijd in de gelovige gebruiken van de oudere en jongere generatie van zijn familie. Daarna was het feest; familie doopfeest om het nieuwe leven te vieren.

8. De bijbel fascineert haar

Een vriendin is bij een andere 'kerk met de bijbel' zoals ze dat noemt. Ze was al enkele keren meegegaan naar de dienst en naar een bijbel leeravond. Op een avond vroeg de voorganger mij of ik niet gedoopt wilde worden. Daar schrok ik van. Gedoopt worden? Ik ben toch al gedoopt in mijn eigen kerk. Waarom zou dat weer opnieuw moeten gebeuren? De voorganger had mij ook al een mailtje gestuurd waarin hij in het kort uitleg gaf van het geloof. In dat bericht stond ook iets afwijzends over engelen en kaarsen opsteken. Nu ben ik een bewonderaarster van engelen. Een kaarsje opsteken onderweg in een Maria-

kapel of thuis was voor mij een vorm van gebed. De voorganger vond dat deze gewoonte niet bij de leer van hun kerk past en het beter voor mij was daarvan af te zien. Dat bracht mij aan het twijfelen.

Ik, de pater, vroeg haar waarom ze niet naar een dienst ging in haar eigen kerk. Zij meende dat de meeste kerken nu gesloten waren en ook de kerk waarmee zij was opgegroeid. Zij vergiste zich daarin en daarom nodigde ik haar uit om de volgende zondag met mij samen mee naar de dienst te gaan. Dat vond ze een goed idee.

Ondertussen is er heel wat gebeurd. Zij heeft de eerste

communie gedaan, want daar was ze vroeger niet aan toegekomen en dat zat haar dwars. Met de pastor van de parochie is zij nu in gesprek om een bijbel bijeenkomst bij te wonen of -als die er niet is- er eentje te starten. Want de bijbel is voor haar een ontdekking en fascineert haar.

Nu ben ik een bewonderaarster van engelen. Een kaarsje opsteken onderweg in een Mariakapel of thuis was voor mij een vorm van gebed.

Met de pastor van de parochie is zij nu in gesprek om een bijbelbijeenkomst bij te wonen of -als die er niet is- er eentje te starten. Want de bijbel is voor haar een ontdekking en fascineert haar.

Dagelijkse gebeden in het Romanes

Antoon Egging m.s.c.

Ik ben Pater Antoon Egging m.s.c.

Sinds 1 januari 2018 help ik twee dagen in de week Jan van der Zandt m.s.c. voor het landelijk pastoraat woonwagenbewoners, Sinti en Roma, het PWN.

Omdat ik me wat verdiept heb in de Romataal tijdens mijn pastorale werk in Slowakije en Hongarije kunnen we in het PWN aandacht schenken aan een vertaling van de dagelijkse gebeden in het Romanes.

Ik heb in de laatste maanden een poging gedaan om het Kruisteken, het Onzevader en het Weesgegroet in Romataal samen te stellen.

Kennis hebben van dagelijkse gebeden

Het kruisteken het Onzevader en het Weesgegroet zijn de gebeden die van jongs af aan geleerd worden. In onze kerken worden deze gebeden bij de eerste communie van buiten geleerd. Ze zijn al bekend, als die thuis gebeden worden. Het is goed dat pastores die diensten verzorgen waar Roma aan deelnemen, kennis hebben van de dagelijkse gebeden in het Romanes.

De Roma hebben een eigen taal naast het Nederlands

Aan de hand van gebeden die al in andere landen gepubliceerd zijn heb ik eerst een samenstelling gemaakt. Wat ik nog belangrijker vind is dat verschillende in Nederland verblijvende Roma mij geholpen hebben om met hen een gemeenschappelijke tekst op te stellen. Ik ontdekte dat er dan niet alleen evenveel teksten uit voortkomen als dat er variaties van de Romataal zijn, maar dat ze ook nog eens op een persoonlijke manier verwoord worden.

De Roma die in Nederland zijn, hebben allemaal in het verleden in andere landen gewoond.

De oorspronkelijke Romataal is er door beïnvloed. Woorden en begrippen uit die landen zijn binnengesloopen en nu deel van de taal geworden. Zo dus ook de woorden van de dagelijkse gebeden.

Een voorbeeld

In het Onzevader vertaal je het woord hemel in tsheri, rajo of shukar kher ('mooi huis')? De keuze valt op tsheri. Sommigen denken dan allereerst aan de wolkenhemel, maar bij rajo denken anderen weer meer aan het aardsparadijs. Zo tref je in de Nederlandse tekst van het Onzevader ook verschillende woorden aan die hetzelfde willen uitdrukken b.v. verzoeking, bekoring of beproeving, maar al deze woorden kunnen ook andere gedachten oproepen.

Voor 'rijk' (in 'uw rijk kome') kwam ik woorden tegen als them, kralishagos, imperatshia, thagaripen (uit Indische talen) en krajipe. De keuze valt op krajipe. Ook woorden als 'zonde/zondaar en het kwade' komen in verschillende vormen voor.

Eenvormige gebeden

Hier geef ik gebedsteksten weer die het meest gangbaar zijn of waarvan ik denk dat ze algemeen aanvaard kunnen worden.

Waarom wil ik een eenvormig gebed? Dat hoeft natuurlijk niet persé. Als we bijvoorbeeld in de kerk bij een viering, een begrafenis of bij een bedevaart in het Romanes het Onzevader en andere gebeden bidden mag iedereen dat in zijn eigen taal of dialect doen. Het is niet erg wanneer dat niet gelijk klinkt. Wel is het

belangrijk dat we daarnaast óók eenvormige gebeden in het Romanes gebruiken. Door die ook samen in de gezinnen te bidden, gaan de dagelijkse gebeden daar meer vanzelfsprekend worden.

Doel van het dagelijks gebed

Het doel van deze dagelijkse gebed is: Het er zich ervan bewust zijn dat God onafscheidelijk met ons en zijn schepping begaan is en dat Maria altijd (nu en in het uur van onze dood) voor en met ons bidt.

Het Kruisteken:

ANDO ANAV DADESKO, E SHAVESKO THAJ O SUNTO DUCH. AMIN.

Het Onzevader:

AMARO DAD KAJ SAN ANDO TSHERI
MUK T'AVEL SUNTO TJIRO ANAV.
AVELA TJIRO KRAJIPE
TE KEREL TJIRO VOJA SAR PE PHUV, KADE VI ANDO TSHERI.
DE AMEN SAKO-DJESKO MARO ADJIVES
THAJ ERTISAR AMARA BEZECHA SAR VI ERTISARAS AMARE BEZECHALE.
NA MUK AMEN TE PERAS ANDO ZUMAVIPE,
BA SLOBODISAR AMEN KATHAR O NALATSHIPE. AMIN.

Het Weesgegroet:

T'AVES BACHTALI SUNTO MARIA, TU KAJ SAN PHERDO ERTIMO.
O DEL I TUSA.
TU KAJ SAN I SUNTO ZHUVLI MASHKERAL E ZHUVLA
THAJ O JESUS SI BENIME TJIRO SUNTO SHAVO.
SUNTO MARIA, LE DEVLESKI DEJ,
RUDIN TUT AND'AMARO BEZECH AMENDE,
AKANAK THAJ KANA AVELA O TSHASO MERIMASKO. AMIN.

Heer leer ons bidden

De vertaling

Hieronder geef ik een vertaling weer.

Misschien zijn er onder u die de voorkeur geven bij deze gebeden aan andere vertalingen (d.w.z. andere woorden). Graag wel met de reden waarom. Het gaat er uiteindelijk om dat de woorden die gebruikt worden door **alle Roma in Nederland** goed begrepen kunnen worden en dat de zinnen een grammaticale structuur hebben die klopt.

De taal van de grondtekst voor de dagelijkse gebeden is uit het latijn vertaald, de algemene taal van het Nieuwe Testament.

'Hulp bij de uitspraak'

v = w	u = oe
sh = sj (tsh = tsj)	i = ie
zh = zj	e = meestal è (korter of langer uitgesproken)
ph, th = p' en t' (geaspireerd)	'tussen 2 woorden zorgt voor verbinding.

Deze gebeden zijn in het Romanes/Romani van de Roma en dus niet in de taal die gesproken wordt door de Sinti in Nederland.

Inzegening Maria kapelletje in Emmen

De kapel van Rosa en Jan is gebouwd op voorbeeld van de kapel van de moeder van Rosa, Annie. Het geloof wordt zo doorgegeven van moeder op dochter. Dit doorgeven van geloof en cultuur is een rijke traditie in de wereld van de reizigers.

Met de zegening van het kapelletje maakt de bisschop van het bisdom Groningen Leeuwarden van de gelegenheid gebruik om kennis te maken met de reizigers. Er is vooraf koffie in het gemeenschapshuis van het woonwagencentrum De Ark. In een processie

trekken de aanwezigen naar de het kapelletje. Monseigneur dr. C. van den Hout en Diaken Frans Wielens hebben een speciale zegeningdienst samengesteld.

Devotie kapel

De zegening wordt gedaan met een palmtakje en wijwater. Monseigneur bidt dat door dit kapelletje het geloof in God en Maria in de harten van de mensen bewaard blijft. Het kapelletje symboliseert het Heilige onder ons en in ons.

Een mooie kerststal verwijst naar de geboorte van Jezus en verhoogd de warme sfeer van het kleine gebouwtje. De kapel is ook bedoeld voor mensen die daar graag een kaarsje komen opsteken en komen bidden voor het welzijn van henzelf en voor de hele wereld. 'Het is een huisje van gebed: een devotiekapelletje.

Nadien komen mensen met rozenkransen en kruisjes om door de bisschop te laten zegenen.

Bisschop zegent rozenkrans

SLOTGEDACHTE

In vreugde en verdriet 'Wij dragen kruisjes en medailles. Dat zijn voor ons tekenen van eerbied en liefde voor God en Maria. Er is een hechte band tussen ouders, kinderen, grootouders en familie, en zo is er ook een hechte band met God. Wanneer wij als familie blij zijn en iets te vieren hebben, of juist in verdriet bij elkaar zijn, dan willen wij God of Maria er ook bij hebben, als één van ons. Ik weet dat God er evengoed wel bij is, ook al zie je Hem niet. Door een beeldje, een medaille of een kruisje is Hij er symbolisch bij. Ik vind dat goed zo en het doet niets aan ons geloof af. Er is nergens in de wereld een kerk of plaats om te bidden zonder kruis of beeld. Er zijn nergens pastores die niet een symbool van God bij zich dragen. Deze uitingen van geloof liggen niet zo ver af van al die andere mensen. Ze helpen je en geven steun.'

Een jonge woonwagenmoeder over kruisjes en medailles

Slotgedachte

Helemaal thuis in een eigen kapel

Rosa Hindriks liet achter haar woning op het Emmer woonwagencamp een eigen kapel bouwen. Zaterdag komt de bisschop langs voor de inzegening.

Rosa Hindriks in haar eigen kapel op het Emmer woonwagencamp

JAN WILLEM HORSTMAN

Voor haar huis staat een kleine Lourdesgrot en in haar woning zijn verschillende Maria-beelden te vinden.

“Het geloof is heel erg belangrijk voor mij”, zegt Rosa Hindriks (55) ten overvloede. “Het geeft me enorm veel steun en warmte.” De Emmense heeft het niet van een vreemde. Even verderop woont haar moeder Annie Emmerink. Zij heeft ook veel heiligenbeelden en voor haar woning staat al jaren een kleine kapel met daar bovenop een groot kruis. “Mijn moeder is ook wel eens de Bernadette van Drenthe genoemd”, zegt Hindriks.

Die bijnaam kreeg Annie Emmerink niet voor niets. “Toen zij 14 was, stond de woonwagen van haar familie een tijdje in het Gelderse Dinxperlo.

Toen ze op een dag bij een boer water moest gaan ha-

‘Mijn moeder is ook wel eens de Bernadette van Drenthe genoemd’

len, zag ze op terugweg de heilige Maria. Ze stond met haar handen gevouwen en glimlachte. Vanaf dat moment was alles anders voor mijn moeder.

Ze kreeg het gevoel dat ze alle moeilijke omstandigheden hoofd kon bieden. En dat gevoel is in al die jaren nooit verdwenen.”

Dochter Rosa Hindriks had nooit een Mariaverschijning, maar net als haarmoeder kan ze zich zich geen leven voorstellen zonder God. De kaarsjes en beeldjes in haar woning brengen de sfeer en de rust die ze nodig heeft. Drie keer ging ze al naar Lourdes en de vierde keer staat volgend jaar op het programma. „Het is niet zo dat je daar met één been naartoe gaat

en met twee benen terugkomt. Maar er zijn daar wel wonderbaarlijke genezingen gebeurd. Ik ben gelukkig niet ziek, maar ik ga ernaartoe voor de saamhorigheid die je daar voelt. Het is een stukje paradijs op aarde. Heel veel mensen vinden daar de kracht om moeilijke periodes door te komen.”

Haar moeder liet ruim vijftien jaar geleden een kapel bij haar huis bouwen. Wim Eijk, de toenmalige bisschop van Groningen-Leeuwarden, zegende eind april 2003 het gebouw in. Sinds ruim twee jaar heeft ook Rosa Hindriks een kapel. Het gebouwtje staat achter de woning.

“Het is een blokhut die we zelf in elkaar hebben gezet. De spullen die erin staan, hebben we gekregen van een goede kennis”, zegt Jan Hindriks, de man van Rosa. De zanger Bouke, een neef van Rosa, voorzag het Mariabeeld en het kruisbeeld met corpus van een nieuwe verflaag.

Rosa Hindriks: „Het is fijn om een eigen kapelletje te hebben. Ik ga er elke dag wel even naartoe. Als je de televisie aanzet, zie je niets dan ellende en geweld. In mijn eigen kapel voel ik de warmte die ik nodig heb.”

Heeft ze dan nooit getwijfeld aan het bestaan van God? “Zeker wel, onder meer na het overlijden van mijn vader.

Maar de keren dat ik twijfelde, bad ik dat die twijfel weer weg zou gaan. En dat gebeurde.” Tegen pastor Frans Wielens uit Emmen vertelde de Emmense dat zij graag zag dat ook haar kapel ingezegend werd. „En dat kon gelukkig worden geregeld.”

Zaterdag komt bisschop Ron van den Hout van het bisdom Groningen-Leeuwarden naar het Emmer woonwagencamp. „En ook pater Jan van der Zandt komt. Hij is de landelijke pastor voor woonwagencampbewoners, Sinti en Roma.”

Een artikel van Jan Willem Horstman, journalist van het Dagblad van het Noorden over de kapel in Emmen.

Colofon

2019 *PWN-Brief 38* is een speciale uitgave van het PWN.

ISSN 2214-1146

Interviews en teksten

Jan van der Zandt m.s.c.

Antoon Egging m.s.c

Redactie

Rita van Bergen,

Kantoor PWN

Foto's het PWN

Lay-out en druk

Buro Tweevoud

Monique Raaijmakers

Contactadres

Pastoraat

Woonwagenbewoners

in Nederland – PWN

Stichting Media PWN

Stichting Mgr. Bekkersfonds

Emmaplein 19 C

5211 VZ 's-Hertogenbosch

www.pwin.nl

pwin@telfort.nl

(073) 7370223

Giften

Een vrijwillige bijdrage om deze *PWN-Brief* te bekostigen stellen wij zeer op prijs en is welkom op NL59 RABO 0121905101 ten name van Pastoraat Woonwagenbewoners in 's-Hertogenbosch. Op ditzelfde banknummer zijn ook giften voor acute noodhulpverlening ten behoeve van woonwagenbewoners, Sinti en Roma welkom.

Het PWN wordt ondersteund door een solidariteitsbijdrage van de gezamenlijke religieuzen in Nederland via de Commissie PIN

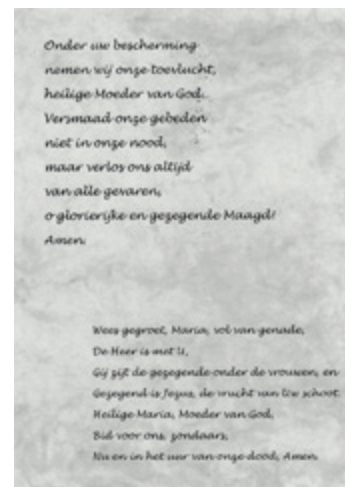
Maria bidt voor en met ons

In het Weesgegroet gebed staat de laatste regel: Bid voor ons zonderraars nu en in het uur van onze dood. We kunnen ook zeggen:

'Maria, Moeder van God bidt samen met ons in het dagelijks leven. U heeft in uw leven samen met uw Zoon Jezus gebeden tot de Vader in de hemel. Nu uzelf in de hemel bent blijft u samen met ons bidden. Wij staan er niet alleen meer voor maar we weten en geloven dat u en uw Zoon naast ons staan en met ons zijn elke dag weer opnieuw tot het einde van ons leven.' JvdZ

Woonwagen devotie-gebedskaart

Diaken Ton was enkele weken ziek. Hij besteedde de tijd thuis om een devotie-gebedskaart te maken. Hierbij de afbeelding ervan met op de achterkant twee gebeden: Onder uw bescherming en het Weesgegroet.

De kaart is eventueel verkrijgbaar. Stuur het PWN een berichtje als u een bestelling wilt doen.

Vredewensen

'Vredewensen van de mensen uit kloosters en abdijen, speciaal voor jou' is de tekst van het themanummer van het kwartaalblad Klooster van uitgeverij Adveniat. Op de pagina's zestien en zeventien is de volgende bijdrage opgenomen onder het hoofdstukje IK VECHT. Jan van der Zandt: 'Vrede begint met de ander leren kennen.'

